

**4. Պինդ օգտակար հանածոների կորզումն արդյունահանման
և վերամշակման ժամանակ**

4. Mining of solid minerals during extraction and processing

2010թ. հանրապետությունում արդյունահանված պինդ օգտակար հանածոների ծավալների վերաբերյալ հիմնական ցուցանիշները բերված են ստորև ներկայացված աղյուսակներում.

The main indicators on volume of the extracted solid minerals in the republic in 2010 are presented in the tables below:

**Պինդ օգտակար հանածոների արդյունահանված ծավալներն ու
կորուստներն արդյունահանման ժամանակ, 2010թ.**

Volumes and losses of extracted solid minerals during the extraction, 2010

	Արդյունահանում Extraction	Կորուստները մարվող պաշարներից, % Losses from exhausted supplies, %	
Բազալտ, խոր. մ	Basalt, cub. m	196222.6	14.0
Բազալտի խիճ, խոր. մ	Basaltic detritus, cub. m	43073.0	10.7
Դոլերիտային բազալտ, խոր. մ	Doleritic basalt, cub. m	9384.0	8.2
Տուֆ, խոր. մ	Tufa, cub. m	118864.6	17.7
Ֆելզիտային տուֆ, խոր. մ	Felsite tufa, cub. m	4271.5	60.1
Ցեոլիտային տուֆ, խոր. մ	Zeolitic tufa, cub. m	30.0	70.0
Վիտրոկլաստիկ տուֆիտ, խոր. մ Vitroclastic tuffs, cub.m		280.0	64.0
Տուֆավազաքար, խոր. մ	Sandi tufa, cub. m	2146.4	33.9
Ավազ, խոր. մ	Sand, cub. m	106415.0	6.7
Վվարցային ավազ, խոր. մ	Quartz sand, cub. m	1481.0	25.6
Ավազակոպձային խառնուրդ, խոր. մ Sand-gravel mixture, cub. m		156169.0	5.9
Ավազի և կոպիձի գլաքար, խոր. մ Boulder of sand and gravel, cub. m		27014.7	12.9
Խիճ, խոր. մ	Detritus, cub. m	26428.0	9.0
Լիպարիտային խիճ, խոր. մ	Liparite detritus, cub. m	14.6	27.0
Լիտոիդային պեմզա, խոր. մ	Lithoidal pumice, cub. m	115040.0	9.9
Մարմար, խոր. մ	Marble, cub. m	531.0	83.4
Ֆելզիտ, խոր. մ	Felsite, cub. m	11466.0	13.8
Կավ, խոր. մ	Clay, cub. m	106750.0	1.7
Գիպսատար կավեր, խոր. մ	Gypsiferous clay, cub. m	38939.1	17.8
Կրաքար, խոր. մ	Limestone, cub. m	358297.0	2.4
Բյուրեղային կրաքար, տ	Crystalline limestone, t	2118.4	16.6
Ավազային կրաքար, խոր. մ	Sandy limestone, cub. m	473.2	82.9
Հրաբխային խարամ, խոր. մ	Scoria, cub. m	18117.0	0.2
Պեռլիտ, խոր. մ	Pearlite, cub. m	74200.0	19.0
Տրավերտին, խոր. մ	Travertine, cub. m	45578.6	23.8
Գրանոդիորիտ, խոր. մ	Granodiorite, cub. m	37256.0	46.7
Պղնձամոլիբդենային հանքաքար, հազ. տ Copper molybdenic ore, thsd. t		15882.6	1.8
Պղինձ, տ	Copper, t	40946.1	2.2
Մոլիբդեն, տ	Molybdenum, t	5408.0	1.9
Աղ, տ	Salt, t	24116.0	-

		Արդյունահանում Extraction	Կորուստները մարվող պաշարներից, % Losses from exhausted supplies, %
Քարաղ, տ	Rock-salt, t	13910.0	71.8
Ցինկ, տ	Zinc, t	8971.8	5.8
Ոսկու բազմամետաղային հանքաքար, հազ. տ	Gold polymetallic ore, thsd. t	650.0	2.7
Ոսկի, կգ	Gold, kg	1946.1	3.3
Արծաթ, կգ	Silver, kg	21892.4	4.8
Անդեզիտադացիտ, խոր. մ	Andesite dacite, cub. m	33892.0	8.6
Ածուխ, խոր. մ	Coal, cub. m	2367.0	4.1
Մոնցոնիտ, խոր. մ	Monzonite, cub. m	279.0	0.7
Սելեն, կգ	Selenium, kg	1540.6	2.5
Թելուր, կգ	Tellurium, kg	5997.9	1.3
Ծծումբ, տ	Sulfur, t	403.4	-
Դոլերիտ, խոր. մ	Dolerit, cub. m	487.7	24.7
Կապար, տ	Lead, t	732.7	3.5
Կադմիում, տ	Cadmium, t	2.5	-
Բալաստային հումք, խոր. մ	Ballast raw material, cub. m	15235.0	4.0
Դիատոմիտ, խոր. մ	Diatomite, cub. m	13348.0	4.8

2010թ. օգտակար հանածոների տեխնոլոգիական (մետաղագործական) վերափոխման արդյունքում ստացվել է 7648.6 տ սև պղինձ, 465.5 տ մոլիբդեն, 4406.0 տ ֆերոմոլիբդեն և 67.3 կգ կալիումի պերենատ:

2010թ. մակաբացված ապարների ընդհանուր ծավալը կազմել է 6611.0 հազ. խոր.մ, իսկ հանքահարստացման թափոնների՝ 1037.9 հազ. խոր. մ:

7648.6 t of blister copper, 465.5 t of molybdenum, 4406.0 t of ferromolybdenum and 67.3 kg of potassium per-tenate were produced as a result of technological (metallurgical) processing of minerals, 2010.

In 2010 the total volume of uncovered rocks comprised 6611.0 thsd. cub. m, and concentrated waste – 1037.9 thsd. cub. m.

Պինդ օգտակար հանածոների արդյունահանման ցուցանիշներն ըստ արդյունահանող կազմակերպությունների տնտեսական գործունեության հիմնական տեսակների (ըստ ՏԳՏԴ խմբ. 2-ի), 2010թ.

Indicators on mining of solid minerals by the main types of economic activities of mining companies (second group of NACE classification), 2010

Տնտեսական գործունեության տեսակները Types of economic activities		Օգտակար հանածոներ Minerals	Պաշարների մարումը Exhaustion of supplies	Արդյունահանում Extraction	Կորուստները մարվող պաշարներից, % Losses from exhausted supplies, %
B	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում Mining industry and open-pit mining	Բազալտ, խոր. մ Basalt, cub. m	226518.0	194673.6	14.1
		Բազալտի խիճ, խոր. մ Basaltic detritus, cub. m	48234.0	43073.0	10.7
		Տուֆ, խոր. մ Tufa, cub. m	94784.0	83374.3	12.0
		Ֆելզիտային տուֆ, խոր. մ Felsite tufa, cub. m	10700.0	4271.5	60.1
		Ցեոլիտային տուֆ, խոր. մ Zeolitic tufa, cub. m	100.0	30.0	70.0
		Տուֆավազաքար, խոր. մ Sandi tufa, cub. m	3246.1	2146.4	33.9

Տնտեսական գործունեության տեսակները		Օգտակար հանածոներ	Պաշարների մարումը	Արդյունահանում	Կորուստները մարվող պաշարներից, %
Types of economic activities		Minerals	Exhaustion of supplies	Extraction	Losses from exhausted supplies, %
B	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում Mining industry and open-pit mining	Ավազ, խոր. մ Sand, cub. m	96250.0	94511.0	1.8
		Կվարցային ավազ, խոր. մ Quartz sand, cub. m	1990.0	1481.0	25.6
		Ավազակոպչային խառնուրդ, խոր. մ Sand-gravel mixture, cub. m	45663.0	44997.0	1.5
		Լիտոիդային պեմզա, խոր. մ Lithoidal pumice, cub. m	127644.3	115040.0	9.9
		Մարմար, խոր. մ Marble, cub. m	2609.7	313.5	88.0
		Ֆելզիտ, խոր. մ Felsite, cub. m	13302.0	11466.0	13.8
		Ավազային կրաքար, խոր. մ Sandy limestone, cub. m	2760.0	473.2	82.9
		Հրաբխային խարամ, խոր. մ Scoria, cub. m	18157.0	18117.0	0.2
		Տրավերտին, խոր. մ Travertine, cub. m	5014.0	1970.5	60.7
		Պղնձամոլիբդենային հանքաքար, հազ. տ Copper molybdenic ore, thsd. t	16180.7	15882.6	1.8
		Պղինձ, տ Copper, t	41857.1	40946.1	2.2
		Մոլիբդեն, տ Molybdenum, t	5513.0	5408.0	1.9
		Քարաղ, տ Rock-salt, t	49408.0	13910.0	71.8
		Ցինկ, տ Zinc, t	9526.5	8971.8	5.8
		Ոսկու բազմամետաղային հանքաքար, հազ. տ Gold polymetallic ore, thsd. t	667.7	650.0	2.7
		Ոսկի, կգ Gold, kg	2012.2	1946.1	3.3
		Արծաթ, կգ Silver, kg	22993.1	21892.4	4.8
		Ածուխ, խոր. մ Coal, cub. m	2467.0	2367.0	4.1
		Մոնզոնիտ, խոր. մ Monzonite, cub. m	281.0	279.0	0.7
		Սելեն, կգ Selenium, kg	1580.8	1540.6	2.5
Թելուր, կգ Tellurium, kg	6077.1	5997.9	1.3		
Ծծումբ, տ Sulfur, t	403.4	403.4	-		
Դոլերիտ, խոր. մ Dolerit, cub. m	647.6	487.7	24.7		
Կապար, տ Lead, t	759.4	732.7	3.5		
Կադմիում, տ Cadmium, t	2.5	2.5	-		
C	Մշակող արդյունաբերություն Processing industry	Բազալտ, խոր. մ Basalt, cub. m	1560.0	1507.0	3.4
		Տուֆ, խոր. մ Tufa, cub. m	47632.6	33908.3	28,8
		Վիտրոկլաստիկ տուֆիտ, խոր. մ Vitroclastic tufa, cub.m	777.5	280	64.0
		Ավազ, խոր. մ Sand, cub. m	17821	11904	33.2
		Ավազակոպչային խառնուրդ, խոր. մ Sand-gravel mixture, cub. m	11600	8900	23.3
		Խիճ, խոր. մ Detritus, cub. m	11700	10647	9,0
		Մարմար, խոր. մ Marble, cub. m	590	217.5	63.1
		Կավ, խոր. մ Clay, cub. m	108550	106750	1.7
		Գիպսատար կավեր, խոր. մ Gypsiferous clay, cub. m	47388.1	38939.1	17.8
		Կրաքար, խոր. մ Limestone, cub. m	367197	358297	2.4

Տնտեսական գործունեության տեսակները Types of economic activities		Օգտակար հանածոներ Minerals	Պաշարների մարումը Exhaustion of supplies	Արդյունահանում Extraction	Կորուստները մարվող պաշարներից, % Losses from exhausted supplies, %
C	Մշակող արդյունաբերություն Processing industry	Բյուրեղային կրաքար, տ Crystalline limestone, t	2540	2118.4	16.6
		Պեռլիտ, խոր. մ Pearlite, cub. m	91603	74200	19.0
		Տրավերտին, խոր. մ Travertine, cub. m	42186.1	32764	22.3
		Դիատոմիտ, խոր. մ Diatomite, cub. m	14018	13348	4.8
D	Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում Supply of electricity, gas, steam and conditioned air	Աղ, տ Salt, t	24116.0	24116.0	-
F	Շինարարություն Construction	Բազալտ, խոր. մ Basalt, cub. m	54.1	42.0	22.4
		Դոլերիտային բազալտ, խոր. մ Doleritic basalt, cub. m	10222.0	9384.0	8.2
		Տուֆ, խոր. մ Tufa, cub. m	2000.0	1582.0	20.9
		Ավազակոպձային խառնուրդ, խոր. մ Sand-gravel mixture, cub. m	108721.8	102272.0	5.9
		Ավազի և կոպիձի գլաքար, խոր. մ Boulder of sand and gravel, cub.m	31005.0	27014.7	12.9
		Խիճ, խոր. մ Detritus, cub. m	17342.0	15781.0	9.0
		Լիպարիտային խիճ, խոր. մ Liparite detritus, cub. m	20.0	14.6	27.0
		Տրավերտին, խոր. մ Travertine, cub. m	12653.6	10844.1	14.3
		Գրանոդիորիտ, խոր. մ Granodiorite, cub. m	69899.0	37256.0	46.7
		Անդեզիտադացիտ, խոր. մ Andesite dacite, cub. m	37092.0	33892.0	8.6
		Բալաստային հումք, խոր. մ Ballast raw material, cub. m	15870.0	15235.0	4.0

Օգտակար հանածոների օգտագործումը հանքահարստացման ժամանակ, 2010թ.

Utilization of solid minerals by ore dressing, 2010

Օգտակար հանածոների և նրանցում պարունակվող բաղադրիչների անվանումը Name of minerals and components contained in them	Փաստացի վերամշակված օգտակար հանածոներ Actually processed minerals	Ստացված է հարստացված արտադրանք Obtained concentrated output		
		անվանումը name	փաստացի ստացված actually obtained	%-ով վերամշակումից in % out of processing
Պղնձամոլիբդենային հանքաքար, հազ. տ Copper molybdenic ore, thsd. t	16925.8	պղնձի խտանյութ, հազ. տ copper concentrate, thsd. t	120.6	0.7
		մոլիբդենի խտանյութ, հազ. տ molybden concentrate, thsd. t	8.9	0.1
		ցինկի խտանյութ, հազ. տ zinc concentrate, thsd. t	14.4	0.1
Պղինձ, տ Copper, t	40029.8	պղինձ, տ copper, t	30671.6	76.6
Մոլիբդեն, տ Molybdenum, t	5346.5	մոլիբդեն, տ molybdenum, t	4373.2	81.8
Ցինկ, տ Zinc, t	9520.9	ցինկ, տ zinc, t	9118.7	95.8

Օգտակար հանածոների և նրանցում պարունակվող բաղադրիչների անվանումը Name of minerals and components contained in them	Փաստացի վերամշակված օգտակար հանածոներ Actually processed minerals	Ստացված է հարստացված արտադրանք Obtained concentrated output		
		անվանումը name	փաստացի ստացված actually obtained	%-ով վերամշակումից in % out of processing
Ոսկու բազմամետաղային հանքաքար, հազ. տ Gold polymetallic ore, thsd. t	996.7	ոսկու խտանյութ, տ gold concentrate, t	117.8	0.0
		թանկարժեք մետաղների համաձուլվածք, կգ Precious metals fusion, kg	1500.6	-
Ոսկի, կգ Gold, kg	2134.4	ոսկի, կգ gold, kg	1589.7	74.5
Արծաթ, կգ Silver, kg	22741.0	արծաթ, կգ silver, kg	19036.0	83.7
Սելեն, տ Selenium, t	36.4	սելեն, տ selenium, t	12.7	34.9
Թելուր, կգ Tellurium, kg	2019.9	թելուր, կգ tellurium, kg	126.4	6.3
Ծծումբ, հազ. տ Sulfur, thsd. t	95.4	ծծումբ, հազ. տ sulfur, thsd. t	32.0	33.5
Բիսմութ, տ Bismuth, t	18.6	բիսմութ, տ bismuth, t	2.6	14.0
Ռենիում, կգ Rhenium, kg	569.0	ռենիում, կգ rhenium, kg	183.1	32.2

**ՀՀ արտահանված և ներմուծված ոչ մետաղական օգտակար հանածոների ծավալները
(ըստ ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի
ամփոփ տեղեկատվության), 2010թ.**

**Volume of exported and imported nonmetallic minerals (according to the summary
information of State Revenue Committee under RA Government), 2010**

(տոննա)
(tons)

	Արտահանում Export	Ներմուծում Import
Աղ՝ բոլոր տեսակների Salt - of all types	3213.1	3621.8
Բնական ավազ՝ բոլոր տեսակների Natural sand - of all types	0.2	32897.5
Կավ, բենտոնիտ, կիանիտ, անդալուզիտ Clay, bentonite, kyanite, andalusite	1049.0	25.7
Ինֆուզորային սիլիկատային հող (լեռնալուր) Infusorial silicate soil (rock flour)	2666.7	7.5
Մարմար, տուֆ, կրաքար, տրավերտին Marble, tufa, limestone, travertine	2189.2	87.4
Գրանիտ, բազալտ, ծիրանաքար, ավազաքար Granite, basalt, porphyry, sandstone	5659.7	781.5
Խճաքար, հղկված սալաքար, մանրախիճ Detritus, polished quarry tile, chipping	3339.1	3824.0
Քարածուխ Bituminous coal	-	2324.1
Պղնձի հանքաքար, խտանյութ Copper ore, concentrate	115964.3	40.1
Կապարի հանքաքար, խտանյութ Lead ore, concentrate	19.8	-
Ցինկի հանքաքար, խտանյութ Zinc ore, concentrate	15895.5	-
Մոլիբդենի հանքաքար, խտանյութ Molybden ore, concentrate	300.0	160.5
Թանկարժեք մետաղի հանքաքար, խտանյութ Precious metal ore, concentrate	245.9	33.8
Այլ հանքանյութեր Other mineral products	663.6	19.4